

MÅNADENS SJUKDOM

PISKMASK

Sjukdomen orsakas av parasiten *Trichuris suis*. Det finns flera arter av *Trichuris*, men *suis* antyder att just denna art naturligt finns hos gris (inklusive vildsvin). Parasiten hör till rundmaskarna och lever framför allt i grisens blindtarm (*caecum*) men kan vid kraftiga infektioner även hittas i tjocktarmen (*colon*). Den suger blod och ligger till cirka 2/3 begravd i tarmens slemhinna. Den del som ligger i slemhinnan är smal och trådlik, medan den del som sticker ut i tarmkanalen är tjockare, och namnet ”piskmask” kommer av att maskens utseende påminner om en piska. Den vuxna honan är 4-8 cm lång och kan producera cirka 5000 ägg per dag. Äggen urskiljs med avföringen till miljön. Cirka 1-2 månader senare har en larv utvecklats inuti ägget. Ägget har ett tjockt skal vilket gör det motståndskraftigt och det kan överleva flera år i miljön. Det är klibbigt, sitter fast ordentligt i små sprickor i t.ex. betongen, och fastnar lätt på grisens tryne när den bökar. Larven kläcks inte förrän ägget kommit ner i magtarm-kanalen. Den borrar sig in i slemhinnan i nedre tunntarmen och blindtarmen. Efter cirka 2-5 veckor har larven genomgått de olika utvecklingsstadierna och blivit en vuxen parasit. Bakkroppen växer och tränger ut genom tarmslemhinnan till tarmkanalen, och äggläggningen börjar 6-7 veckor efter att grisen blivit infekterad. Den vuxna parasiten lever i cirka 4-5 månader. Även om grisen är naturlig värd för *T. suis*, kan parasiten infektera andra djurarter inklusive människa. Försök har gjorts att behandla patienter med olika tarmsjukdomar som t.ex. Crohn's sjukdom men också patienter med autism, med parasitagg enligt den så kallade hygien-hypotesen.

Parasiten föredrar ett varmt och fuktigt klimat men är vanlig både i Sverige och i övriga världen. Det är vanligt med lindriga infektioner enbart i blindtarmen och dessa ger sällan kliniska symptom. Infektionen tros dock kunna fungera som inkörsport för andra, allvarliga infektioner som till exempel svindysenteri. Kraftiga infektioner kan ge nedsatt eller upphörd foderlust och minskad tillväxt, sår i tarmslemhinnan, *ödem* (vätskeutträde) och blödningar i slemhinnan och symptomen kan då påminna om svindysenteri. I sällsynta fall kan kraftiga infektioner hos unga djur ge upphov till blodbrist (*anemi*) och dödsfall. Troligen är det framförallt larverna som orsakar dessa symptom och diagnosen kan i detta skede vara svår att ställa eftersom man inte kan påvisa ägg i avföringen. I sådana fall krävs att grisen avlivas och obduceras för att få en korrekt diagnos. De flesta grisar utvecklar med tiden en viss immunitet mot sjukdomen och äldre djur har vanligen en låggradig infektion. Vanligtvis ställs diagnosen genom påvisande av ägg i träckprov, men äggen urskiljs med oregelbundna intervall och diagnosen kan därför ibland vara svår att ställa.

Generellt avmaskar man inte mot piskmask eftersom kraftiga problem är sällsynta. Ett avmaskningsprogram bör anpassas till den egna besättningen och utformas efter provtagning och samråd med besättningsveterinären. Piskmask är relativt okänslig för behandling men högdos av preparat som Axilur eller Rintal kan användas. Äggen är känsliga för uttorkning och för solljus.

Kontaktuppgifter:

Magdalena Jacobson
Box 7054
750 07Uppsala
Magdalena.Jacobson@slu.se